26ᵉⁿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7066 6 ԱՊՐԻԼ 1909 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 28 ՐԷՁ ԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1327 19 Avril 1909 26me année N. 7066

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

Բաժանորդագրութեան Պայմանները
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 ՓԱՐԱ ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

آرەولك
ارمنيجە يومى و سياسى غزتە
صاحب امتيازى قرەكين بوياجيان
درعليە غلطە

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԿՐՕՆԻ ԴԵՐԸ

ԱԶԳԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՒ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎՐԱՅ

(ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Ի՛նչ անեղ զօրութիւն էր որ հրաբուխի պէս ժայթքեցուց սամ. զինուորները և ոտքի հանեց մարտ 31ի երեքշաբթի օրը, — կրօնքը։

Ի՛նչ էր այն անդիմադրելի ուժը որով Էրդ, Ըրդ և Թրդ դարուն մէջ Արաբիոյ աւազուտ անապատի արեւակէզ ժողովուրդը մէկէն Պիրենեան լեռներէն մինչեւ Հիմալայեա լեռները մէկ կողմէն և Միջերկրականէն մինչեւ Կիւէնիոյ ծոցը միւս կողմէն և հիմնեց տիեզերածաւալ կայսրութիւն մը, որ կը պարունակէր արդի Ասիական Թուրքիան, Պարսկաստանը, Պելուճիստանը, Աֆղանիստան, Կովկասը, Թուրքաստանը, Պուխարան և Խիվան Ասիոյ մէջ, Եգիպտոսը, Նուպիան, Տրիպոլիսը, Թունուզը, Ալճէրի և Մարոքը Ափրիկէի մէջ ու Սպանիա և Փորթուկալ, ինչպէս և Պալէարեան կղզիները Եւրոպայի մէջ — կրօնքը։

Ի՛նչ զգացուած էր որով բորբոքած ամբողջ երկու դար Եւրոպա ու Ասիա՝ իրարու վրայ ինկան խաչակրական ահաւոր պատերազմներովը — ոչ այլ ինչ, բայց թէ կրօնական։

Ի՛նչ աւիւնով էր որով օսմանցիք վազուած՝ նուազ քան մէկուկէս դարու մէջ աշխարհակալեցին Կասպից ծովէն մինչեւ Ադրիականը և Տօն գետէն մինչեւ Նեղոսը — կրօնական։

Ի՛նչ զգացումով է որ Հրեաները այսքան հազար տարի կը պահեն իրենց ազգութիւնը և կը սպասեն Մեսիային ու չեն խառնուիր, չեն ձուլուիր ուրիշ ազգերու մէջ — կրօնական։

Ի՛նչ ուժով գօտեպնդուած էին Սպանիացիք որ 800 տարի Արաբացւոց ձեռքը նուաճուած մնալով հանդերձ՝ պահեցին ազգութիւննին և ի վերջոյ իրենց երկիրն ազատեցին, — կրօնական։

Ի՛նչ էր այն զգացումը որ վառեց, բորբոքեց Ռուսերը և յաջողեցաւ ազատել զիրենք Մոնկոլական երեք հարիւրամեայ լուծէն — կրօնական։

Ի՛նչ հոգի և զգացում է որով Հայ Ազգը իր անկախութիւնը կորսնցնելէն ի վեր ամէն նեղութիւն, տառապանք և հալածանք քաշելէ, չէ հրաժարած իր ազգութենէն և չէ ընկղմած ուրիշ ազգերու մէջ. — կրօնական.

Դեռ շարունակե՞նք թուել մասնաւորապէս կրօնական ազդեցութեանց մարդկութեան ընկերային և պետական կազմակերպութեան գործին մէջ. — կարծեմ աւելորդ է։

Այլ հարցնենք միայն թէ յորմէ հետէ մարդկութիւնը քաղաքակրթութեան պատմութեանը հասած պատմութեանը ներկայացեր է, եղե՞ր է ազգ մը կամ ժողովուրդ մը որ առանց կրօնի երեւան եկած ըլլայ, սկսեալ ամենահին քաղաքակրթութեան ներկայացուցիչ Կիմմերացիներէն կամ Սեմմերացիներէն մինչեւ Նոր Աշխարհի (Ամերիկայի) Մեքսիկացիները կամ Բերուցիները։ Եւ կամ Ափրիկէի ամէնէն զարհուրելի վայրենիներէն մինչեւ Ովկիանիոյ ամէնէն վայրագ մարդակերները գտնուա՞ծ է ցեղ մը կամ ժողովուրդ մը որ բոլորովին զուրկ ըլլայ կրօնական ոգիէ և հաւատալիքէ. — Բնաւ։

Ուրեմն կրօնքը անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր տիրած է մարդկային սեռին վրայ և չեմ կարծեր թէ մինչեւ վերջ ալ չտիրէ, ինչ փոփոխութիւններ կամ ձեւափոխութիւններ որ կրելու ըլլայ։

Ֆրանսա անգամ որ [illegible] բոլոր աշխարհի ազգերուն մէջ ամէնէն աւելի սկեպտիկ ազգը համարուած է, դեռ ամենամեծ մասամբ կրօնական զգացում ունի։ Ժողովրդեան $1/8$ն անգամ բացարձակ անկրօն չէ։ Իսկ պետութիւնը թէեւ ինքզինքը բաժնից կրօնքէն պաշտօնապէս, բայց Ֆրանսայէն դուրս ամէն տեղ կրօնի պաշտպան և մինչեւ իսկ պաշտպան կը հանդիսանայ։ Օրինակի համար, իր դեսպանները պաշտօնապէս ներկայ կը գտնուին կաթոլիկ եկեղեցիներու պատարագներուն հանդիսաւոր տօներու մէջ և կը պաշտպանեն իրենց կաթոլիկ ազգակիցները ու անոնց կրօնական հաստատութիւնները, որոնց դարձեալ անգամ կուտայ ընդհանրապէս Ֆրանսական կառավարութիւնը, թէեւ բուն երկրին մէջ դադրեցուցեր է որ և է նպաստ կամ օգնութիւն կղերին կամ եկեղեցիին,

Այս ամէն երեւոյթները ուրիշ բան չեն ցուցներ, բայց թէ կրօնքի զգացման զօրութիւնը և ազդեցութիւնը, որուն չատ անգամ կոչում կ'ընէ մինչեւ անգամ Գերմանիոյ կայսրը Վիլհէլմ Բ., երբ իր զօրքի երդման և խրախոյս կը կարդայ իրենց պարտականութեանց մէջ հաւատարիմ ու ամբերի ըլլալու համար և ի դէպս պատերազմի անվեհեր կռուելու։

Եւ թէեւ մղուա՞ծ է աշխարհի վրայ պատերազմ մը որուն յաջողութեան համար երկու կողմի մարտիկները կրօնի զգացմամբ չեն խրախուսուած, չեն քաջալերուած։ Ռուսերը և Ճաբոնցիները ինչո՞վ կը սրտապնդուէին, երբ Մանչուրիոյ ահաւոր պատերազմը կը մղէին 5 տարի առաջ. ո՞չ ապաքէն առաջինները իրենց օրթոտոքս հաւատքովը և վերջինները իրենց նախահարց պաշտաման կրօնքովը։ Առանց այդ յափշտակիչ և վերացուցիչ զգացմանը՝ ի՛նչով դէպի մահ պիտի վազէին ռուս մուժիկը և ճաբոնցի սամուրային։

Նոյն իսկ աւելի վերջ ո՞ր ազգը կամ ազգութիւնը որ պատերազմ ունենայ, իր զօրքերը քաջալերելու համար կրօնի ազդեցութիւնը չի գործածեր։ Եւ կամ ո՞ր ազգն է որ կրօնքի ազդեցութենէն օգտուելու չուզեր և չաշխատիր իր կազմակերպութիւնը զօրացնելու կամ չահերը ընդարձակելու համար։ Ի՛նչ են այնքան միսիոնարները, կաթոլիկ կամ բողոքական, եւրոպացի կամ ամերիկացի, որ աշխարհի ամէն կողմը ցրուած են, կրօնքի ազդեցութիւնը յօգուտ իրենց պատկանած ազգին գործածելու պաշտօնեաները չե՞ն։

Ի՛նչ կը հետեւի ուրեմն բոլոր այս ըսուածներէն. աս թէ կրօնքը ի սկզբանէ անտի մեծ դեր խաղացած է ազգերու ընկերային և պետական կեանքին վրայ և դեռ պիտի խաղայ այսուհետեւ ալ թերեւս մինչեւ ցկատարած աշխարհի։

Ահա այդ դերն էր որ խաղաց նաեւ սամ. զինուորներու վերջին շարժմանը մէջ, ինչպէս միշտ խաղցած է բովանդակ Օսմանեան պատմութեան մէջ, քանի որ Խալիֆայութիւնը և Շէրիաթը հիմն ու խարիսխն եղած են Օսմանեան Պետութեան, որ վեց հարիւր տարիներէ ի վեր անոնց շնորհիւ և ուժով կանգուն կեցած է երկրագնդիս երեք մասերուն մէջ։ Այժմ ալ զինուորը նոյն հաւատքն ունի թէ իր կրօնքին և օրէնքին շնորհիւ միայն պիտի կրնայ իր տէրութիւնը զօրաւոր ու տեւական ըլլալ։

Իսկ թէ ի՛նչ ուժգնութեամբ պոռթկաց իր այդ զգացումը և ի՛նչպէս դղրդեց մայրաքաղաքը ու թերեւս բոլոր Թուրքիան, բացատրելու պէտքը չկայ. ամէն ոք անձամբ տեսաւ կամ իմացաւ։ Քաղաքականապէս ի՛նչ ելքի յանգեցաւ կամ պիտի յանգի զինուորական այդ շարժումը. այդ պարագան մեկնել կը թողունք մեր ներկայ յօդուածի սահմանէն, և միայն սա կէտին վրայ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք որ, եթէ երբեք պէտք կար գաղափար մը կազմելու թէ կրօնքը ի՛նչ զօրաւոր ոյժ և ի՛նչ ահաւոր ազդեցութիւն է, զինուորական վերջին հրաբխային բորբոքումը բաւական է այդ գաղափարը լիովին կազմել տալու համար։

Բայց եթէ մասնաւոր մեր ազգին համար ալ խորհրդածութեան յատուկ առիթ մը ընծայելու բնութիւն մը ունի այդ շարժումը, ան ալ սա է որ, եթէ այսքան մեծ տէրութիւն մը և ազգ մը կրօնի յարգը այնքան կը զգայ որ անով կը չափէ, կը ձեւէ, կը լարէ ու կը յարդարէ իր պետական կազմը և օրէնսդրական դրութիւնը, ինչպէս պահանջեցին զինուորները։ Հապա ո՞րչափ մեր փոքրիկ ու տկար ազգը պէտք է կարօտ զգայ ինքզինքը ուժովցնելու և զօրացնելու կրօնի ազդեցութեամբը, առանց որու մեր գոյութիւնն ինքնին կը լուծուի, քանի որ իբրեւ կրօնական հասարակութիւն միայն կը ճանչցուինք և անով միայն կրցեր ենք մեր գոյութիւնը շարունակել։ Հետեւաբար ի՛նչ կը մնայ մեր ազգային մարմինէն, եթէ երբեք կրօնական տարազն ալ ի բաց թօթափենք իրմէ, քրքելով և տարրալուծելով, կրօնքը ու եկեղեցին արհամարհելու նորելուկ անմտութեան չորցնող և մեռցնող հովէն։ Ո՞չ ապաքէն կը դադրինք մասնաւոր ազգ մը ու ժողովուրդ մը ըլլալէ։ Բայց 5000 տարի ապրելէ ետքը հի՞մա կորսուինք։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՄԻԱՅՆ ՀԱՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒՆ

Լրագիրներու մէջ կարդացինք որ ըստ մեր Սահմանադրական Դահլիճին նոր մէկ որոշումին, գաւառներէն թոյլ չպիտի տրուի որ այսուհետեւ աղքատները Պոլիս երթան և այդ մասին հարկ եղած զգուշացումը հաղորդուած է արդէն գաւառային իշխանութիւններու։

Այսպիսի որոշում մը ի՛նչ աստիճանի բռնապետական, ի՛նչ աստիճանի բարբարոսային և սահմանադրական ամէնէն կենսական սկզբունքին դէմ հայհոյանք մը ըլլալը քննելու և հասկնալու համար ո՛չ վարչագէտի մը հմտութիւնը ունենալու պէտք կայ և ոչ ալ քաղաքագէտի մը փորձառութիւնը։ Ինծի կը թուի թէ մեզի պէս պարզ մահկանացուներն ալ կրնան վերլուծել զայն։

Երկու տեսակէտ կայ հոս միայն։ Կամ այն է որ այդ որոշումը տուողները կ'ընդունին որ աղքատ և հարուստ դասակարգերը միեւնոյն աստիճանով պէտք չէ օգտուին ազատութենէն և կամ այն է որ մայրաքաղաքին պետութեան միւս քաղաքներէն անկախ, բացառիկ, առանձնաշնորհեալ դիրք մը կ'ուզեն տալ։

Ուրիշ ելք չունի խնդիրը. ի՛նչ ձեւ որ ալ տալ ուզեն անոր, ի՛նչ տեսակէտէ ալ դատել ուզեն, այս երկու եզրակացութիւններէն մէկուն պիտի յանգինք անխուսափելի կերպով։

«Քանունի Էսասի»ն ո՞ր կէտին մէջ կրնան գտնել աղքատի և հարուստի այս խտրութիւնը։ «Օսմանցիները իրաւունքներով և պարտականութիւններով հաւասար են» կ'ըսէ «Քանունի Էսասի»ն, այնպէս չէ՞։ Ուրեմն. աղքատները օսմանցի պէտք չէ որ նկատուին այս որոշման համեմատ։ Խտրութիւններու երբ անգամ մը սկսինք՝ ա՛լ ծայր չունի այդ ճամբան. պատճառ մը չկայ որ վաղն ալ ուրիշ ձեւով խտրութիւններ չընենք։

Ո՛վ իրաւունք տուեր է դահլիճին այս տնօրինումը նետելու աղքատին երեսին, այն աղքատին որ մեծամասնութիւնը կը կազմէ օսմանցիներուն, այն աղքատին որ նախարարներուն տաք սենեակներուն մէջ նստած պահուն ցրտէն դողդղալով, մերկ, անօթի աշխատելու կ'երթայ և բոլոր վախմատուութիւններէն աւելի լաւ տուրք կուտայ, աւելի լաւ կը հալի, կը մաշի ու կը մեռնի հայրենիքին համար, որ երկրին բուն ոյժը, բուն արիւնը կը կազմէ։

Պոլիսը ինչո՞վ կը տարբերի եղեր պետութեան միւս քաղաքներէն, որ պիտի մերժէ ընդունիլ իրեն եկող աղքատները, մինչդեռ Քանունի Էսասին սամ. Պետութեան ամէն կողմը երթեւեկը ազատ հռչակած է ամէնուն համար։ Վայրագ բռնապետութիւնը մէկ դասակարգի մը համար անմատչելի ըրած էր Պոլիսը, մասնաւորապէս Հայերու համար։ Ի՛նչ պիտի ըլլայ տարբերութիւնը բռնապետութեան և սահմանադրական դահլիճի մը՝ երբ այս վերջինն ալ ուրիշ դասակարգի մը համար անմատչելի կ'ընէ զայն։ Ասիկա Սահմանադրութեան բուն էական ոգին ըմբռնած չըլլալ կը նշանակէ։ Ասիկա ամէնէն աղէկ արդարացումն է նորէն դահլիճին այն որոշման հանդէպ, վասնզի եթէ այս կերպով չմտածենք, պէտք է ընդունինք որ քայլ առ քայլ հին ռէժիմը ներմուծել կ'ուզեն նորէն երկրին երակներուն մէջ։ Աղքատին և բարեկեցիկին մէջ քայլ մը միայն կայ. ո՞վ պիտի որոշէ տարբերութեան սահմանը և ի՛նչ պիտի ըլլայ եթէ վաղը հին ռէժիմէն դեռ մնացի ժառանգ մնացած ոստիկանութիւն մը քմահաճօրէն ուզէ գործածել այդ տրամադրութիւնը և քիչ չատ բարեկեցիկներն ալ չղրկէ։ Եթէ այս երկրին մէջ Սահմանադրութիւն կայ, ճամբորդելու համար հարկ եղածը չոգենաւին կամ երկաթուղիին տոմսակին դրամը պէտք է ըլլայ միմիայն. այո՛, նոյն իսկ թէզքէրէն հարկ էր որ վերնար ի սպառ. այդ ամօթալի, խայտառակ վայրենութիւնը պէտք էր ջնջուէր. աս կը սպասուէր սահմանադրական դահլիճէ մը։

Պոլիս պիտի խեղդուի և դէպքեր պիտի պատահին եղեր, եթէ ամէն մարդ ազատ ձգուի հոն երթալու։ Ո՛հ, սքանչելի տրամաբանութիւն։ Ի՛նչ է ոստիկանութեան գործը. Թո՛ղ հսկեն, անկարգութեան առաջքը առնեն։ Կամ ենթադրենք որ Պոլսեցիները քիչ մը անհանգիստ պիտի ըլլան եղեր. ասոր համար գաւառացի աղքատները իրենց ուզած տեղը երթալու ազատութենէ՞ն պիտի զրկուին։ Ինչո՞ւ, ո՞ր օրէնքով, ո՞ր տրամաբանութեամբ։ Թո՛ղ քիչ մըն ալ այդ փափկամազիկները անհանգիստ ըլլան, թո՛ղ քանի մը գիշեր ալ ոստիկանութեան նախարարին քունը վրդովէ, յոգնի, աշխատի մինչեւ որ սորվի թէ քաղաքի մը անդորրութիւնը ի՛նչ օրինական միջոցով ձեռք կը բերուի։ Լոնտոնի մէջ 6 միլիոն ժողովուրդ կայ. եկողները աղքատ ըլլալուն համար կը մերժե՞ն կոր. անոնք ի՛նչպէս կ'ընեն, անոնք որ նոյն իսկ օտար երկրէ եկողներէն անցագիր հարցնել չեն ուզեր երբեք. թո՛ղ ուսումնասիրեն, թո՛ղ սորվին. ինչպէս որ ամիրալ մը և սպաներ բերին նաւատորմին համար, այնպէս ալ թող ոստիկաններ բերեն և չգիտցածնին սորվին. Բայց առանց ապուշ միջոցներու թող չդիմեն։ Անհաւասարակ դասակարգութիւններու կանոնագիր մը չինելու համար չաբաթներով շունչ հատցուցին երեսփոխանները և չատ հաւանական է որ վաղը մարդ ծեծելու անդրջրհեղեղեան վայրագ բարբարոսութիւնն ալ օրէնքի կարգ պիտի անցնեն առանց ամչնալու, առանց խորելու։ Թող այդ օրէնքը գործադրեն դասակարգութիւններու համար, բայց չըլլեն ազատութեան ամէնէն կենսական, ամէնէն նուիրական պատգամին դէմ հայհոյեն այսքան լրբութեամբ, այսքան անպատկառութեամբ։ Հին ռէժիմը իր բոլոր խայտառակութիւնով հանդերձ այսանկ պաշտօնապէս, այսանկ ցայտուն կերպով խտրութիւն չէր ուզած դնել հարուստին ու աղքատին միջեւ. անիկա դրամ տուողին միայն ամէն բան ընելու թոյլ կուտար, կաշառք տուողը միայն երթալու կը ձգէր, բայց ձեւով մը, կերպով մը. անիկա կարծես թէ սահմանադրական դահլիճէ մը աւելի աղէկ կը հասկնար աղքատի և հարուստի խտրութեան այդ ցայտուն հանգամանքին անտանելիութիւնը և երեւոյթները փրկել կ'ուզէր միշտ։ Իսկ հիմա պարոն նախարարները ճէսարէթն ունին բացէ ի բաց «Աղքատները Պոլիս մի՛ ղրկէք» ըսելու — որ հաւասար է աղքատները մարդ չեն ըսելու։

Ամօ՛թ է, պարոն նախարարներ, ամօ՛թ է։ Առանց այդ ձեր արհամարհած աղքատներուն՝ դուք մարդ չպիտի ըլլայիք։

ՓԱՅԼԱԿ

ՏԻԳՐԻՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

ԱՄԵՆԱՅՆ ԻՆՉ ԿԱՏԱՐԵԱԼ Է

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ, 19 Մարտ

Ա՛խ, չենք գիտեր ի՛նչ ընենք. ելլենք մեր վիշտերը պարզենք օգուտ չունի, լալկան էք արդէն, գաւառացինե՛ր, կ'ըսեն մեծ մարդիկը, չխօսինք՝ տխուր իրողութիւններու ճնշումին տակ լանջերնիս կ'ընկճուի, սիրտերնիս չի դիմանար. բայց ո՛չ. վհատիլ պէտք չէ. Վէսպեսիանոս կայսեր պէս հոգինիս ոտքի վրայ տալու ենք. Թափելու ենք մեր մաղձը երբ առիթը ներկայանայ, գրչով և ի հարկին գործով, առանց մտիկ ընելու այն իններքուստ սառնասիրտ անձերու բարբաջանքին և մեր բողոքի ձայները մտիկ ընելու պաշտօնը ունեցող խուլ-համբերուն։ Զարմանալի չէ երբ գրպանը կլորիկ դեղիններով լեփլեցուն, կեանքը կակուղիկ բարձերու հեշտութիւններու մէջ անցընող խելացի մը լալկան գոչէ գաւառացին ու իր թշուառ սրտակիցը. Թող անգամ մը այդ փափկակեցը հաճի իր երեւակայութեան առջեւ բերել գաւառացի գրողներու տեսածները, թող հաճի մտքի աչքերուն առջեւ պատկերացնել բռնօրէն, կիսամերկ որբուկներու անօթութենէ կոլկոլացող երամակները, աւրուած մը, անտառա կամ անտես ծերերով մը առանց իրենց մերկութիւնը ծածկող երբեմնի փարթամ, նահապետական տուներու զգաստ աղջիկներն ու հարսները, թող մէյ մը տեսնելու դժբախտութիւնը (Աստուած չընէ) ունենայ փողոցները դողդղալով թափառող տառապողները, ի խնդիր պատառ մը հացի ու կայծ մը կրակի... այն ատեն ես իր պոռը պիտի չափեմ, այն ատեն պիտի տեսնեմ իր քարացած սրտին փշրուիլը անոնց աղաղաղին արցունքներու կայլակներուն ներքեւ... Բայց քաշենք սեւ քօղը այդ ամէնուն վրայ և... խնդանք, թողլով որ այդ մտափառները իրենց պիղծ թմբուկը զարնեն, ու արդարութեան պաշտպանները խուլեն իրենց ականջները։ Մենք գաւառացիներս չլանք ո՞վ լայ. միապետական բռնութիւններու մէջ չկատարուածներուն կատարուիլը կը տեսնենք. կառավարութիւնը նորէն անտարբեր ու հարստահարիչ, մեր ազգային գործօն մարմինները նորէն անկերպարան ու փտտած, իրողութիւնները նորէն դժբաղդ ու հայակործան... Սկսիմ. անցեալ չաբթու 30ի չափ Սասունցի խեղճ գաղթականներ Հալէպի կողմերէն տեղս եկան. իրենց բնակավայրերը երթալու մտադրութեամբ. այս պարագային ի՛նչ կը սպասուէր կառավարութենէն. պաշտպանութիւն, ճամբորդութեան համար դիւրութիւն, չէ՞...։ Բայց տեսնէք ի՛նչ ըրաւ. ոստիկանատունը առաջնորդելով հինգ հինգ ղրուշ տուգանքի ենթարկեց խեղճերը և առաւ, անցագիր չունենալնուն համար... Թշուառին ձեռքէն իր օրապահիկը կորզելէն աւելի մեծ անխղճութիւն մը կարելի է մտաբերել։ Բռնապետական շրջանին մէջ անգամ այս դժբաղդներէն անցագիր չէր ուզուեր. խնդրե՛մ, ի՛նչ ընենք, խնդա՞նք թէ լանք։ Ու այս զզուելի իրողութեան, անգթութեան առջեւ չունեցանք բողոքի ձայն մը, շշուկ մը որ ոչ նուազ լացնող է։ Քաղ. Ժողով մը ունինք որ երիտասարդներու հետ միայն պայքարիլ կը սիրէ. անդին աղաչանքներով, կոչերով հաւաքուած ու այդ խեղճերուն տրուած դրամը անիրաւաբար ձեռքերնուն կը չորթուի. Ազգին մեր պատկ.!! վարչութիւնը ի նիստ կը հաւաքուի և կը պահանջէ Տեղապահ Առաջնորդէն որ թագրիր մը տայ երիտասարդներու վրայ և դուրս հանել տայ եկեղեցւոյ չրջափակէն իբր վրդովիչ։ Եւ գիտէ՞ք ի՛նչ է յանցանքը երիտասարդներուն. դպրանոց, լսարան, ընթերցարան կ'ընեն, ուրիշ ոչինչ, հաւատացէ՛ք ոչինչ... Միապետական շրջանին մէջ անգամ առանց ապուր մը մէկը մամռալով կ'ուտէր... բայց այդ յետամնացները, որոնց մէջ գործաւորներու խումբ անիծողներ ալ կան, արդէն տարբեր ձեւ շարժման մը հեղինակը անկարող են ըլլալ։ Կեցցէ՛ Իբրանոսեան վարդապետը որ ընդդիմանալով՝ սխալ քայլ մը առած ըլլալէն ժլատեցուց իրենց...։ Եւ սակայն, ուրիշ մը պէտք է իրենց փառքին ու կիրքին համար սոսկ ազգին աթոռները գըրաւող նստող այդ պատուականներուն, որոնք ազգի ջիղերուն հետ կը խաղան։ Կը խնդրե՛մ, ի՛նչ ընենք, խնդա՞նք թէ լանք։

Աւելի լալկան իրողութիւն մը. երէկ, ժամը 12էն 10-12 տարեկան խեղճ աղջիկ մը դեղարանէն իր հիւանդ մօրկան դեղ տարած ժամանակ Արիֆ անուն Թուրք ազդարի մը խանութէն կը մօտիկնայ և 5-10 փարայի ձիթ գնել կ'ուզէ. խլամ խանութպանը չուկայի ամայութենէն օգտուելով՝ աղջիկը խանութին ներսը կը քաշէ և իսկոյն փեղկերը իջեցնելով կը գոցէ խանութը և կը մեկնի. բարեբախտաբար դրացի խանութպաններէն մին տեսնելով եղածը կը բողոքէ, բայց Արիֆ առանց մտիկ ընելու կը չարունակէ իր գնացքը, մէկ երկու հայեր կը փութան իսկոյն ոստիկանատուն, ուր պնդելով և ընդդիմանալով հազիւ կը յաջողին ոստիկաններուն բանալ տալ Արիֆը և ազատել հէք աղջիկը, որուն լեզուն և ձայնը երկիւղէն քաշուեր էին երբ առաջնորդարանը բերուեցաւ։ Բայց խանութը բացուած ու աղջիկը յանձնուած ժամանակ գիտէ՞ք ինչ կ'ըսէ ոստիկաններէն մին, հանրածանօթ Քերիմ, «ինչ է աս ճանըմ, ամօթ է, արդէն դուք Ֆէսատ էք, առէ՛ք գացէ՛ք։» Ինչպէս կը գտնէք, արդար չէ՞ք գտներ այս անարգար պաշտօնեային չաղփաղփանքը, եւ որպէս զի Հայերը յանցաւոր մեան ո՛չ Արիֆը քննութեան կ'ենթարկէ և ոչ ալ վկաները, այլ իբրեւ անկարեւոր դէպք մը ջնջել կ'ուզէ։ Այսօր, սակայն, Արիֆի խանութը սանկ կանոնաւոր ազաախոն մը եղաւ, ուր ամէն խելացի Թուրք եկաւ հանգիստ մը առնել և բարի խրատ մը տալ, որուն համեմատ, Առաջնորդարանի և աղջկան ծնողաց կողմէ տուած բողոքագիրները չեզոքացնելու համար, Արիֆ աղերսագիր մը տուաւ, բողոքելով որ ոստիկանատուն գացող լուր տուող իր դրացի Հայ խանութպանները իրեն դէմ խարազ ունենալով, մինչ ինքը խանութին փեղկերը կ'իջեցնէ, անոնք, միւս կողմէ, աղջիկը դուռնէն ներս հրած են առանց գիտութեան. և ասոր համար 3-4 հատ ալ խղճամիտ Թուրք վկաներ գտած է, որոնք հոն չեն եղած բացարձակապէս, բացարձակապէս, երիցս բացարձակապէս։ Գա՛հ մը ենթադրենք թէ Արիֆ սինլքոր մըն է, վատ մըն է որ այս բանը ըրած է, և իբրեւ մարդ, ինքզինքը պաշտպանելու համար գտած է վկաներ և կը բողոքէ, բայց ի՛նչ ընենք փոլիսին որ խնդիրը իր սկզբնաւորութեան մէջ խեղդել կ'ուզէ, ի՛նչ ընենք իր լպիրշ խօսքերուն, ի՛նչ ընենք կառավարութեան որ սանկ ակնյայտնի չինծու ձեւերու կարեւորութիւն տալով խնդիրը փճացնելու կը նկրտի. Տիգրանակերտցին, միապետական ամենաբուռն չրջաններուն մէջ անգամ, այս աստիճան անզգամութեան գործադրուիլը տեսած չէ իր կեդրոնին մէջ գէթ. հիմա ըլլանք ի՛նչ ընենք... Այս սուտ վկաներուն հանդէպ ի՛նչպէս ապրինք։ Անցեալ օր խոճա մը մեռաւ բժշկական օբերասիօնէ մը վերջ. իսկոյն 30—40 խոճաներ ի մի գալով ձեռքերնին խղճերուն դրին և ըսին թէ որովհետեւ մեր խոճան դէպքի ատեն Ֆերվա կարած էր. ասոր համար Հայ բժիշկը դիտմամբ մեռցուց. աղմուկ, ձայն քաղաքի մէջ, ևաֆըա պատին վըրայ, ինչպէս որ կ'ուզէք։ Եւ երբ դիակը զննող բժիշկները կը յայտարարեն թէ գործողութիւնը կանոնաւոր կատարուած է, յարձակում, հայհոյանք կ'ընեն, պահանջելով որ անպատճառ հակառակ ռաբորդ մը տան, որով սարսափեցան բժիշկներն ալ խնդիրը Պոլիս ճամբել։ Հաւատացէք որ լալու բաներ են ասոնք։ Կուսակալի նորընտիր օգնական Ցակոբ էֆ. Համամճեանէ ազդու միջամտութիւններ կը սպասենք. իր և իրեն նման անձերու պաշտօնավարութիւնները այս կարգի թշուառութիւններու գնովը ձեռք բերուած են. ուրեմն, Սպարտացի առածին համաձայն, կա՛մ վահանին վրան կամ տակը. ու ես կամաց կամաց կը համոզուիմ թէ այս պէտք է ըլլայ նաեւ ամէն Հայու սեւեռակէտը...։

⁂ Գաւառական Ժողովը երկայն չափչփումներէ վերջ, իբր Առաջնորդ ընտրեց Բաբգէն Ծ. Վ. Կիւլէսէրեանը։ Բաբգէն վարդապետը ամէնէն ուշադրաւ վեղարաւորն է մեր եկեղեցականներու չարքին մէջ, և այսու իսկ յուսալի է որ լաւ պաշտօնավարութիւն մը պիտի ունենայ գէթ հասարակաց ծռած համոզումները ուղղելու համար. վերջի պահուն կը լսենք որ Էնկիւրիէն ալ ընտրուած է. մենք չատ գոհ պիտի մնանք եթէ հաճի մեզ ընդունիլ, թէ՛ զինքը ունեցած ըլլալու համար, թէ նոր ի նորոյ փնտռտուքներ ընելու հարկէն ազատած ըլլալու համար և թէ որ առաջ լրջօրէն գործի նայող մը ունենալու համար. առաջ ըսել չեմ ուզեր թէ ներկայ Տեղապահ Ամասիոյ ընտրեալը, Գէորգ Ծ. Վ. Իբրանոսեան գործի չի նայիր, ընդհակառակն. Գէորգ Հայր Սուրբը անշահախնդիր, պարզ, անկեղծ պաշտօնեայ մըն է և գործէ ալ փախող չէ. այսու ամենայնիւ այսօր կամ վաղը մեկնելու պատրաստուող հիւր մըն է, ու զգացումը արդէն բաւական է գործերուն չատուլու պէտք եղած զարկը. միակ կուսակրօնն է որ խաղաղ ու անաղմուկ կը մնայ Տիգրանակերտէն, թէեւ մէկ—երկու անգամ անճահ յարձակումներ կրեց տգէտ անձերու կողմէ, բոլորովին թիւրիմացութեան հետեւանքով։ Կը չնորհաւորեմ զինքը ընտրող քաղաքը։

ՏԷԳ

ՊՈՒՔՐԷՇԻ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԸ

ՊՈՒՔՐԷՇ, 1 Ապրիլ

Տխրահռչակ Տ. Ղեւոնդ քահանայ Միխայլեանու (Միքայէլեան) որ Ռուսճուքէն, Թրկաօզնայէն և Ֆօքշանէն վռնտուելէն ետքը, այժմ Պուքրէշի քահանայ նշանակուած է, գաղտագողի, Թաղեցւոց հաւանութեան և Թաղ. Խորհրդոյ երկու անդամները կաշառելով, Տ. Ղեւոնդ քահանան սկսած է իր գործը ցոյց տալ։ Նախ և առաջ հայ քահանաներու յատուկ փակեղը մէկ կողմ թողլով, ռումէն երիտասարդ քահանաներուն պէս աշխարհական գլխարկ գնել սկսած է, գայթակղեցնելով այսպէս եկեղեցասէր ազգայիններու զգացումները։ Ասկից զատ սկսած է եկեղեցւոյ բեմէն ռումաներէն լեզուով քարոզ խօսիլ։ Մնաց որ Տ. Ղեւոնդը յոյժ տգէտ և ռումէն լեզուին քիչ տեղեակ ըլլալով տուած քարոզները ծաղրելի բաներ են և ունկնդիրներու ծիծաղը չարժելէ ուրիշ արդիւնք չունին։ Ասկէց զատ երբեմն օտարականներ ալ կուգան կոր եկեղեցի։ Ասոնք, Տ. Ղեւոնդի քարոզները լսելով, հայ եկեղեցականութեան վրայ կարի աննպաստ տպաւորութիւններ կը տանին կոր հետերնին։

Ժամանակ է որ Ազգ. Պատրիարքարանը միջամտէ որպէս զի յիշեալ Տ. Ղեւոնդը, որ, պարզապէս, կարգազուրկ Տ. Մսկոֆեանի ժամանակները վերակենդանացուցած է, խելքը գլուխը ժողվէ։

Մնաց որ Տ. Ղեւոնդը բնաւ գործ չունէր Պուքրէշի մէջ. և յանցաւորը Ազգ. Պատրիարքարանն է որ, առանց քննութեան, Տ. Ղեւոնդի փիլոնը ետ տուած է։ Պատրիարքարանը այս որոշումը տուած ատեն գիտէ՞ր արդեօք որ Տ. Ղեւոնդ փիլոնազրկութեան եօթնամեայ չրջանին մէջ, Ֆօքշանի մէջ, բնաւ հայ եկեղեցին ոտք չէ կոխած և ռումէն եկեղեցիները յաճախած է. գիտէ՞ր արդեօք որ Տ. Ղեւոնդ Ազգ. Պատրիարքարանի դէմ պարսաւագիր մը հրատարակած է ռումէն լեզուաւ և թէ իր աները որմէ քանի մը տասնեակ հազար ֆրանքներ ժառանգած է, Ֆօքշանի ռումանական գերեզմանատունը թաղել տուած է յունական ծէսով։ Ազգ. Պատրիարքարանը եթէ փոխանակ հապճեպով գործելու կարծիքը առնէր գէթ Տէր Ֆերհաթի, որ ռումանահայութեան ամէնէն պատկառելի դէմքերէն մէկն է, Տ. Ղեւոնդի ներում չնորհելու և զանիկա Պուքրէշի քահանայ նշանակելու աններելի յանցանքը չի պիտի գործէր։

Եթէ արտասահմանի մէջ հաւատքը թուլցած է, եթէ Հայերը իրենց նախնիքներու սուրբ և պաշտելի եկեղեցիէն կը պաղին, պատճառն ա՛յն է որ ամէնէն սինլքոր, տգէտ, անբարոյական, անարժան քահանաները արտասահման ղրկուած են։ Գէթ, Ռումանիա, քիչ բացառութեամբ, այս տխուր բախտը ունեցած է։

Պուքրէշի մէջ, մինչեւ վերջին օրերը ճշմարտապէս արժանաւոր քահանայ մը ունէինք Տ. Յարութիւն Սարգիսեանը։ Բայց այս սրբակրօն քահանան, չտոկալով իր միւս երկու պաշտօնակիցներուն էնթրիկներուն, ձգեց Ֆօքշան գնաց, այնպէս որ այժմ Պուքրէշի եկեղեցին միայն Տ. Ղեւոնդի և Տ. Յարութիւն Անդրէասեանի ձեռքը։

Այս վերջինն ալ, թէեւ ծեր, բնաւ Թաղեցւոց յարգանքն ու համարումը չի վայելեր. գինեմոլ, տգէտ, խառնակիչ աւելի չուրջեկի կը նմանի և քահանայի մը պատկառանքէն զուրկ է։ Տեղացիները զինքը Բոքա վըռէժ (Տէր փորձանք) դըրած են, որովհետեւ փողոցի մէջ կարինուտ կը քալէ վերարկուին քղանցքը հովին թողլով իսկ եկեղեցւոյ մէջ, թէ Ս. Պատարագը և թէ միւս սպասարկութիւնները ձեռնածուի արագութեամբ կը կատարէ։

Մէկ խօսքով Պուքրէշի քահանաները պաշտելի են. տեսնուելու բաներ են. և դեռ կը զանգատիմք թէ արտասահմանի մէջ եկեղեցասիրական զգացումներ թուլցած են։

ԳԱՄԷՐ ԱՐՇԱՒԻՐ

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
ՕՐՈՒԱՆ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Եր. Սրմաքէշխանլեան

ՏԵՍՆՈՒԱԾ ԲԱՆԵՐ

ՌԱՐՄԵՂ, ԾԱՂԿԱՁ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻԻ ՆԻՍՏԵՐԸ

ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԺԱՄԱՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ ՀԱՍԱԾ ԲՈՂՈՔԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԵՍՓ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԶՕՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

57րդ Նիստ 4 Ապրիլ 1909

ԵՐԵԿՈՒԱՆ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

58րդ Նիստ 5 Ապրիլ 1909

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՓՐԿՈՒԱԾ ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԵՑՑԵ՛Ն

Բ. ԵՒ Գ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿՆԵՐԸ

ՆԻԱԶԻ ՊԷՅ Ի ԽԱՏԷՄՔԵՕՅ

միջապէս բազմաթիւ երեսփոխաններ վար իջան, առաջնորդութեամբ Հօճա Անմէտ Մահիր էֆ.ի, որ կը նախագահէր այդ միջոցին։ Գասթէմունիի երեսփոխան Եուսուֆ Քեմալ պէյ սրտաշարժ ճառ մը արտասանեց, որուն աւասիկ մէկ կարեւոր մասը.

«Ազգը երբեք չպիտի մոռնայ այսօրուան ձեր կատարած գործը։ Ամէնուրեք յայտարարեցէք թէ մենք ազդուապէս պիտի պաշտպանենք Օսմ. Սահմանադրութիւնը։ Աստուած վարձատրէ ձեր ճիգերը։ Ազգը երախտապարտ է ձեզ։ Դուք կարծեցիք թէ Օսմ. Սահմանադրութիւնը վտանգի մէջ է։ Իսկ մենք ո՛ և է վտանգ չենք տեսնար, և չպիտի տեսնանք։ Երեսփ. Ժողովը, իրմէ վեր, բացի Աստուծմէ, ո՛ և է ուժ չի տեսներ, քանի որ ձեզի պէս առիւծներ ունի իրեն պաշտպան։ Ձնւաստաք որ Խորհրդարանին մէջ հաւաքուած ձեր ընկերները Սահմանադրութեան հակառակ գործ մը տեսած են։ Ո՛չ։ Անոնք ձեր բարի ընկերներն են։ Երեսփ. Ժողովը ձենէ ու ամբողջ բանակէն զինուորական կարգապահութիւն կը պահանջէ։ Ամէնքդ ալ գիտէք թէ պարտինք հնազանդիլ Սուլթանին, թէ ամէնքս ալ պարտաւոր ենք հնազանդիլ անոր հրամաններուն։ Միանգամայն անհրաժեշտ է ապացուցանել թէ Սահմանադրութիւնը և Ազգ. Ժողովը կը գտնուին ընդ պաշտպանութեամբ այնքան հզօր բանակի մը որպիսին է ձերը։ Ասիկա ապացուցէք դուք։ Հետեւապէս ամբողջ ազգը երախտապարտ է ձեզ։ Գիտցէք որ աշխարհիս վրայ ոչ ոք կրնայ դպչիլ օսմ. ազգ. Խորհրդարանին։ Ապացուցէք որ ցորչափ օսմ. ազգ մը կայ, օսմ. Խորհրդարան մըն ալ պիտի ըլլայ։»

Երբոր այս զինուորները Սպարապետութեան հրապարակին վրայ կը գտնուէին, Ռոտոսթոյի նախկին նախիպ Իօմէր Զիրաէտտին էֆ. խօսեցաւ անոնց, Շէրիաթի և զինուորական կարգապահութեան մասին։ Իօմէր էֆ. յայտարարեց թէ հակառակ կրօնքներու տարբերութեան, որ կայ իսլամներուն և քրիստոնեաներուն միջեւ, երկուքն ալ միեւնոյն իրաւունքները ունին, առանց ո՛ և է սեղմումի օրէնքին հանդէպ։ Նազըմ փաշա խօսեցաւ զինուորական կարգապահութեան վրայ և պատուէրներ տուաւ զինուորներուն։

Այս զինուորները գիշերը պալատ գացին. կայսրը ողջունեց զիրենք. զինուորները հոն ճաշելէ յետոյ վերադարձան։

—Թէրճիմանը Հագիգաթ հեռագիր մը ուղղելով Չաթալճայի զինուորական հրամանատարին, տեղեկութիւններ ուզած է հոն հաւաքուած զինուորներու շարժմանց մասին։ Երեկ իրիկուն սա պատասխանը առած է.

«Բ. և Գ. զօրաբանակներու զօրաբաժինները հոս կը հաւաքուին ամենամեծ արագութեամբ։ Կազմուած բանակները օսմ. քաջութեան մէկ հաւատարիքն են։ Այս լուրջ և ամբողջական բանակին առաջին բաղձանքն է կայծակի արագութեամբ հաստատել և ամրապնդել հանրային բարեկարգութիւնը Կ. Պոլսոյ մէջ։ Կացութիւնը գոհացուցիչ է և տեղի կայ ուրախանալու։

Չաթալճայի հրամանատար ՀԸՖԶԻ

—Չաթալճայի հրամանատարը հեռագիր մը ուղղելով դեսպաններուն, ապահովցուցած է զանոնք թէ զինուորները դէպի Կ. Պոլիս ճամբայ ելած են Սահմանադրութիւնը ամրապնդելու նպատակով, և թէ դեսպաններուն ու բոլոր օտարականներուն կեանքը և մայրաքաղաքին բարեկարգութիւնը վտանգի տակ չէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղաքական բոլոր կուսակցութիւնները, քոմիթէները եւ ընկերակցութիւնները համաձայնած ըլլալով իրարու միջեւ, «Օսմ. Դաշնակից Մարմին» անունով միութիւն մը կազմած են։ Ահաւասիկ այդ մասին հրատարակուած յայտագիրը.

«Մեր երկրին մէջ գտնուող բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները, քոմիթէները և ընկերակցութիւնները վտանգի ենթակայ Հայրենիքին և Սահմանադրութեան փրկութիւնը ապահովելու համար անհամաձայնութիւնները ջնջած են և Օսմանցիութեան անունին տակ դաշնակից Մարմին մը կազմած են, (Հէյէէթի միւթթէֆըգէյի Օսմանիէ) որուն մասնակցած են.— Իսլամ կրօնաւորներու Միութիւնը, Օսմ. Միութեան և Ցառաջդիմութեան քօմիթէն, Օսմ. ազատական կուսակցութիւնը, Հայ Յ. Դաշնակցութիւնը, յոյն քաղաքական կուսակցութիւնը, ռամկավար կուսակցութիւնը, Ալպանիական Պաշգըմ քլիւպը, Քիւրտ Թէալիւն քլիւպը, Չէրքէզ Թէավիւն քլիւպը, Պուլկար քլիւպը, Միլքիյէի ընթացաւարտներու քլիւպը, Օսմ. Բժշկ. ընկերակցութիւնը և ուրիշ Քլիւպներ և Մարմիններ, ինչպէս նաեւ Օսմ. լրագիրները։ Այս Օսմ. դաշնակից Մարմնոյն կազմութեան նպատակը սա՛ է.—

1. Հայրենիքին և Սահմանադրութեան սպառնացող վիճակներու հանդէպ, Մարմինը յանձն կ'առնէ, կուսակցութեանց միջեւ վէճերն ու անհամաձայնութիւնները մոռնալով, միութեամբ և ձեռք ձեռքի Սահմանադրութեան տեւականութեանը և պաշտպանութեանը հոգ տանիլ։

2. Սահմանադրական ռէժիմը պահպանել ո՛ և է վտանգի դէմ, և մամուլին աջակցութեամբ ապահովել Թուրքիոյ վերածնութիւնը։

3. Օրինական Սահմանադրութեան հիմն. սկզբանց համեմատ, Երեսփ. Ժողովը միակ քօնդրօլը ըլլալով կառավարութեան, Օսմ. քաղաքական կուսակցութեանց Միութիւնը պիտի ջանայ ապահովել անկախութիւնը և խղճի ազատութիւնը Խորհրդարանի բոլոր անդամներուն, ըստ որում Խորհրդարանը ազգային գերակշռութեան արտայայտութիւնն է։ Պիտի ջանայ նաեւ որ ո՛չ մէկ սպառնալիք ըլլայ Երեսփոխաններուն դէմ։

4. Օսմ. Քաղաքական Կուսակցութեանց Միութիւնը որոշած է խառն և մնայուն յանձնաժողով մը կազմել, որ պաշտօն պիտի ունենայ ապահովելու այս օրինաւոր և նուիրական ծրագրին իրականացումը։ Այս յանձնաժողովը պիտի կազմուի ստորեւ կուսակցութեանց իւրաքանչիւրէն երկ-երկու անդամներէ.— Իսլամ կրօնաւորներու Միութիւնը, Մ. և Յ. Քօմիդէն, Ազատականաց կուսակցութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, Ռամկավար կուսակցութիւնը, Յոյն Քաղաքական կուսակցութիւնը, Օսմ. Մամուլէն չորս հոգի եւ մէյ մէկ անդամ միւս քլիւպներէն։

Այս յանձնաժողովին պաշտօնը պիտի ըլլայ.

Ա) Ի հարկին յանձնաժողովը մասնաւոր պատուիրակութեան մը միջոցաւ Խորհրդարան և Նախարարաց Խորհուրդին դիմել, եւ անոնց ծանուցանելով կուսակցութեանց, ընկերակցութեանց, քլիւպներու եւ թերթերու համերաշխութիւնը, պիտի յայտարարէ թէ անհրաժեշտ է արագ եւ արդիւնաւոր միջոցներ կիրարկել, ապահովելու համար ժողովրդեան բարեկեցութիւնը եւ երկրին անդորրութիւնը։

Բ) Նահանգները ուղղուած մասնաւոր յանձնաժողովներու միջոցաւ, պիտի զեկուցանէ եւ պիտի տարածէ վերոյիշեալ որոշման տրամադրութիւնները։

Գ) Թէ՛ Պոլիս եւ թէ՛ գաւառները հրատարակուող ամէն լեզուէ թերթերէ իւրաքանչիւրին՝ հարկ եղած խորհուրդները տալով՝ կոչ պիտի ուղղէ, որպէս զի միասնաբար այնպիսի՛ հրատարակութիւններ ընեն որոնք նպատակ ունենան ժողովրդեան ամէն դասակարգին բացատրելու վերոգրեալ առաջադրութեանց և որոշումներուն հայրենասիրական ոգին։

Դ) Խառն յանձնաժողովը որ արտօնուած է յանուն Օսմ. Քաղաքական կուսակցութեանց Միութեան շարժելու, համոզուած է թէ իր գործադրելիք միջոցները պիտի ցրեն վէճերն ու թշնամութիւնները, թէ ժողովրդեան ամէն դասակարգը և ամէ՛ն քաղաքական կուսակցութեանց պատկանող անձերը պիտի օգնեն իրեն, իր ջանքերուն մէջ, զօրս ի գործ պիտի դնէ արգիլելու համար վերադարձը այնպիսի՛ կացութեան մը որ կրնայ երկրին ու պետութեան ծանր եւ լուրջ վտանգներ պատճառել, թէ՛ ներքին և թէ՛ արտաքին տեսակէտով։

Հայրենիքին փրկութիւնը առաւել քան երբեք կախում ունի արդարութեան և ապահովութեան պահպանութենէն, ինչպէս նաեւ եղբայրութեան եւ հաւասարութեան անվթար գոյութենէն, ուստի Քաղաքական Կուսակցութեանց Միութիւնը կը հրաւիրէ բոլոր Օսմանցիները՝ այս նպատակաւ աշխատիլ ձեռք ձեռքի։

Ստորագրութիւններ

1909 Ապրիլ 4

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Շաբաթ օրը Նախարարները, Սահմանադրութեան և Սուլթանին հաւատարիմ մնալու համար երդում ըրին։ Այս առթիւ Սուլթանը շնորհաւորեց նոր Նախարարութիւնը և յաջողութիւն մաղթեց։ Յետոյ սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Երկար ատենէ ի վեր լրջօրէն ու սրտանց կը փափագէի Սահմանադրութիւնը գործադրելու։ Սակայն մինչեւ հիմա Սահմանադրութիւնը վերահաստատուած չէր, բայց այսօր, շնորհիւ Աստուծոյ, կը գործադրուի։ Երեսփ. Ժողովը և Ծերակոյտը կազմուած են։ Ամէնուն ալ նպատակն է երկրին մեծութիւնը և Ազգին փրկութիւնը ու բարօրութիւնը։ Համոզուած եմ թէ եռանդով պիտի աշխատինք ձեռք բերելու և պահպանելու այդ բարիքները։ Աստուած յաջողութիւն շնորհէ մեզի։»

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՄԷԿ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

Մէկ քանի օրէ ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ լուր կը շրջէր թէ հին ռէժիմի խաֆիյէները մէջտեղ ելած են նորէն և թէ ազատութեան երգերը չէին թոյլատրուեր։ Ոստիկանութեան Նախարարութեան հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը կը հերքէ այդ անհիմն զրոյցները.

«Թէեւ առանց յանցանքի ո՛ և է անձ հետապնդել անպատեհ է, սակայն զրոյցներ կը շրջին թէ այսինչ քօմիթէին կամ կուսակցութեան պատկանած ըլլալու պատրուակով կարգ մը մարդիկ ձերբակալուած, ազատութեան երգերը արգիլուած ու այդ երգերը պարունակող կրամօֆօնի պլաքները կոտրուած են։ Սակայն առանց օրինական պատճառի, ո՛ և է պատրուակով, պատշաճ չէ որ մէկը ձերբակալուի, երգեր արգիլուին ու պլաքներ կոտրուին։ Այս կարգի չարամիտ զրոյցներու վերջ տալու համար, հարկ եղած զեկուցումները եղան Բերայէ, Սկիւտարի միւթէսարրըֆութեանց և Պոլսոյ ոստիկանական անօրէնութեան»։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Իզմիրի, Եանեայի, Սելանիկի և Մանասթըրի կուսակալութեանց ղրկուած է հեռագիր մը, որով կը հերքուի գաւառներու մէջ շրջած սա զրոյցը թէ սահմանադրական ռէժիմը բռնաբարուած է և Երեսփ. Ժողովը պիտի լուծուի։ Պաշտօնական զեկուցումին մէջ յայտարարուած է թէ ամէնքն ալ, մէջը ըլլալով նաեւ Սուլթանը, Սահմանադրութիւնը պահպանելու գործը ստանձնած են։ Դահլիճին կազմութիւնը ծանուցանելէ յետոյ, որուն մէջ եօթը նախարար կը գտնուին նախորդ դահլիճէն, պաշտօնական զեկուցումը կը յանձնարարէ գաւառներու մէջ հարկ եղած զեկուցումներով հանդարտեցնել յուզուած միտքերը, չծանրացնելու համար երկրին ներքին ու արտաքին կացութիւնը։

⁂ Շաբաթ իրիկուն ալ պաշտօնական զեկուցում մը հրատարակուեցաւ, որով կը յայտարարուի թէ Կ. Պոլսոյ մէջ պատահած միջադէպը հարթուած է և թէ Չաթալճայէն 600 թնդանօթաձիգ հասած են երկաթուղիով։ Այդ զինուորները իրենց աչքով տեսան թէ սահմանադրական ռէժիմին դէմ ո՛ և է որոշում չէ տրուած, Խորհրդարանը գոյութիւն ունի և նիստ կը գումարէ։ Ուստի թնդանօթաձիգ զօրքերը ապահովուած, ետ դարձած են։ Պաշտօնական զեկուցումը յայտարարելով որ պէտք չէ հաւատ ընծայել Սահմանադրութիւնը ջնջուած ըլլալու մասին շրջած զրոյցներուն, կը ծանուցանէ թէ պատուիրակութիւն մը ղրկուած է Խատըմքէօյ հասած զինուորներուն։ Այդ պատուիրակութեան կը մասնակցին Թնդանօթարանի վերատեսուչ Խուրշիտ փաշա, Տէրս Վէքիլի Խալիս էֆ., միրլիվա Մահմուտ փաշա և ուրիշ մէկ քանի անձեր, որոնք մասնաւոր կառախումբով մեկնած են։ Տրուած բացատրութիւններուն շնորհիւ, Խատըմքէօյի զինուորները հրաժարած են Կ. Պոլիս գալու գաղափարէն, հասած հեռագրի մը համաձայն։ Երեսփ. Ժողովը, վստահութիւն ներշնչելու համար այդ զօրքերուն, երեսուն երեսփոխաններէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը ղրկած է Խատըմքէօյ, որոնք ճամբայ ելած են արդէն։

Դ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԸ ԴԷՊԻ ՊՈԼԻՍ

Կարինէն հետեւեալ հեռագիրը ուղղուած է Ապրիլ 3 թիւով. «Շուկան գոցուեցաւ։ Հակառակ անձրեւին, 30 հազար հոգի հաւաքուեցան կուսակալին ապարանքին առջեւ։ Ներկայ էին կուսակալը, իւլէմաներ, զինուորական հրամանատարը, չէյխեր, զօրքեր, Հայոց վարժարանին ուսանողները, ևն.։ Խօսեցան հեծելազօրքի հարիւրապետ Հիւսամէտտին պէյ, Հանր. Պարտուց վարչութեան նազըրը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը ևն., և ամէնքն ալ բողոքեցին բռնակալութեան վերահաստատման փորձին դէմ, անիծելով այն դաւաճանը, որ այսպիսի տրամադրութիւն մը պիտի ունենայ և երդում ընելով թափել իրենց արեան վերջին կաթիլը Սահմանադրութեան պահպանման համար։ Հրամանատար Եուսուֆ փաշա Դ. զօրաբանակին ընդհ. հրամանատարէն հեռագրով արտօնութիւն խնդրեց Պոլսոյ վրայ քալել իր բոլոր վաշտերով։ Նաեւ հեռագրաւ հրամայեց Տրապիզոն որ իսկոյն շոգենաւեր պատրաստեն։ Ժողովրդային բողոքագրերին պատճէնները յանձնուեցան կուսակալին և ֆրանսական, անգլիական և ռուսական հիւպատոսներուն։ Ցուցարարները յետոյ գացին հիւպատոսարաններու առջեւ։ Հանդարտութիւնը և կարգապահութիւնը կատարեալ են»։

ՕՍՄ. ՔՕՄԻԴԷԻՆ ԶԵԿՈՅՑԸ

Մ. և Յ. Օսմ. Քօմիդէն սա զեկոյցը ղրկած է Իգտամ.ի.—«Մ. և Յ. Օսմ. Քօմիդէն իր կեդրոնատեղին փոխադրած է Մակեդոնիա։ Իր անդամներէն ո՛չ մէկուն պաշտօն տրուած է Կ. Պոլսոյ կեդրոնատեղիին մէջ ստորագրելու իր անունով. հետեւաբար Քօմիդէին կնիքը կրող արտօնագիր չունեցողներ Քօմիդէին անունով արտօնուած չեն գործելու։

4 Ապրիլ 1325

ՕՍՄ. ՔՕՄԻԴԷԻՆ ՊԵՏԵՐԸ

Անմէտ Րիզա, Հիւսէյին Ճահիտ, Րահմի, Ճավիտ և Նազըմ պէյերը, որոնք ամէնէն ազդեցիկ անդամներն են Քօմիդէին, և որոնք վերջին դէպքերուն բերմամբ ստիպուած էին պահուըտիլ, ուրբաթ օր Պոլսէն Սելանիկ ժամաներ են։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՍԱՐՍԱՓԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՄԷՋ

ՋԱՐԴ, ԹԱԼԱՆ, ՀՐԴԵՀ ԱՏԱՆԱՅԻ ՄԷՋ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԴԻՄՈՒՄԸ Բ. ԴՐԱՆ

Ատանայի Ջարդը գուժող հեռագիրները արդէն հասած էին Պոլիս և որոնք դժբախտաբար հաստատուեցան և ազգ. Երեսփ. Ժողովը որոշեց կտրուկ դիմում մը ընել կառավարութեան մօտ։ Հետեւաբար երեկ ժամը 4ին ազգ. երեսփոխանները հաւաքուեցան Բերայի Արհեստանոցին սրահը, նախագահութեամբ Տ. Հմայեակ եպս. Դիմաքսեանի, քանի որ Տեղապահ Արշարունի Սրբազան փոքր ցաւ մը պատճառաբանելով չէր բարեհաճած Շիշլիէն Բերա իջնել, լքելով Ազգը, իր այս ճգնաժամին մէջ։ Ներկայ էին Ժողովին երկու ատենապետները՝ Մինաս Չերազ և տօքթ. Թորգոմեան էֆ.ները ու քառասունի մօտ երեսփոխաններ։ Այս գումարումին ներկայ էին նաեւ Հայ-Հռոմէական ու Հայ-Բողոքական ազգայիններէն պատգամաւորութիւններ ալ, որոնք մասնակցեցան խորհրդակցութեանց։ Հայ-Հռոմէական ազգայնոց կողմէ ներկայ էին Հ. Հ. Նիկողայոս Պաշնեան, Կարապետ Պատուհասեան, Ալ. Սիրունեան, Յովսէփ Ճամճեան և Կղեմէս Սաատրեան վրդ.ները. ընկերակցութեամբ՝ Յովհաննէս Թօլայեան, Տօքթ. Անտոն Թումայեան, Յովսէփ Կիւմեան և ուրիշ ծանօթ Հռոմէական ազգայիններ. իսկ Հայ Բողոքական հասարակութենէն՝ պրոֆ. Ճէճիզեան, Վեր. Շմաւոնեան. նաեւ ընկ Ատանացի տօքթ. Թէրզեան (անդամ Նահանգային ժողովին)։

Նախնական խորհրդակցութենէ մը ետք, որու միջոցին Ատանայի ազգ. երեսփոխան Ս. Գասպարեան տեղեկութիւններ հաղորդեց այն դիմումին վրայ, զոր շաբաթ օրը Տեղապահ Սրբազանը կատարած էր վարչապետ Թէվֆիգ փաշայի մօտ, Նամակ մը հասաւ Տեղապահ Սրբազանէն որ թէեւ Բերա կը գտնուէր բայց անձնական տկարութեան պատճառով չկրնալով դուրս ելլել, իր կողմէ ներկայացուցիչ կը կարգէր Տ. Հմայեակ եպիսկ.ը և միեւնոյն ժամանակ կը ղրկէր Կիլիկիոյ Տ. Սահակ Կաթողիկոսէն ստացած հետեւեալ թուրքերէն հեռագիրը.

Պատր. Տեղապահ Հայոց

«Ամէն կողմ ընդհանուր ջարդ, հրդեհ և թալան. կացութիւնը կը շարունակէ մինչեւ այս պահուս։ Սիսի վրայ ալ յարձակումի մը կը սպասուի. ընդհանուր յուզումը սարսափելի է. կը խնդրուի որ կառավարութեան մօտ միջամտելով՝ անմիջական և կտրուկ միջոցներով անդորրութիւնը վերահաստատել տալ և ժողովրդեան կեանքը ապահովէք»։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՍԱՀԱԿ

Այս միջոցին հասան Գ. Զօհրապ, Վարդգէս, Շահրիկեան էֆ.ները և ուրիշ երեսփոխաններ, և վիճաբանութիւնը ընդհանուր ձեւ մը առաւ ու զանազան կարծիքներ և առաջարկներ ներկայացուեցան, որոնց ամէնուն ալ նպատակն էր՝ նոյն օրն իսկ ազդու դիմում մը ընել Վարչապետին մօտ։ Զօհրապ էֆ. տեսութիւն մը ընելով կացութեան վրայ, առաջարկեց որ ազգին ներկայացուցիչները, կրօնականներն ալ միասին, դիմում մը ընեն Բ. Դրան մօտ, հայ հռոմէական և հայ բողոքական պատուիրակներուն հետ միասին, որոնց ներկայութիւնը ողջունեց ատենախօսը։ Այս առթիւ կարդացուեցաւ նաեւ Ատանայի Հայ Հռոմէականաց առաջնորդ Թէրզեան Գերապայծառի կողմէ Կ.-Պատրիարք Սապպաղեան Սրբազանի ուղղուած ֆրանսերէն հեռագիրը որուն ահաւասիկ թարգմանութիւնը.—

«Երէկ օր չարունակ քրիստոնեայ ժողովուրդը խժդժաբար խողխողուեցաւ, թալլուեցաւ. անգին հրդեհ և անձի կորուստ, խեղճ ժողովուրդը անօգնական է ու անօթի, մեր վանքի ագարակին գիւղը բոլորովին բնաջինջ եղած է։ Ընդհանուր վիճակնիս յուսահատական է. օգնութիւն հասցուցէ՛ք։ Նոյն տագնապի կացութիւնը նաեւ Թարսուսի, Սիսի մէջ և ամէնուրեք»։

Թէրզեան Եպիսկ.

Խորհրդակցութիւնները տեւեցին երեք ժամու չափ, և Հմայեակ էֆ. Արամեանցի խմբագրած հետեւեալ բանաձեւը քուէարկուեցաւ միաձայն հաւանութեամբ.

ԲԱՆԱՁԵՒ

«Ներկայացնելով մեր տրամադրութեան ներքեւ գտնուած հեռագիրները, խնդրել Օսմ. կառավարութենէն՝ ամէն միջոց ձեռք առնել իսկոյն, դադրեցնելու ջարդը, թալանը ու հրդեհը. բոլոր գաւառները կանխազգուշական հրահանգներ ղրկել ազդուօրէն, հեռագրական հաղորդակցութեան միջոցները ապահովել, կարօտելոց անմիջական օգնութիւն հասցնել և անդորրութիւնը անմիջապէս հաստատելու համար խառն Յանձնաժողով մը ղրկել աղէտին վայրերը»։

Այս բանաձեւը Թուրքերէնէ թարգմանուելով, ընդօրինակուեցաւ երեք օրինակ և յանձնուեցաւ մէկը Տ. Հմայեակ Սրբազանին, մէկը Պագչեան վարդապետին և մէկը Վեր. Շմաւոնեանին որոնք, իրենց ընկերանալիք պատուիրակներով ժամադիր եղան ժամը 8 ուկէսին Բ. Դուռը, Վարչապետ Թէվֆիգ փաշային ներկայանալու համար խմբովին։ Մեր Ազգ. երեսփոխանութեան կողմէ պատգամաւոր նշանակուեցան՝ Տ. Հմայեակ եպիսկ. Դիմաքսեան (ի դիմաց Պատր. Տեղապահին) և Տ. Արիստակէս եպիսկ. Վանքեան ինչպէս նաեւ Ազգ. Ժողովոյ ատենապետ Մինաս էֆ. Չերազ ու Ազգ. երեսփոխաններէն Յակոբ Պահրի և Բիւզանդ Քէչեան։ Երէկ ժամը 8 ուկէսին Բ. Դուռ եկան հայ պատգամաւորները և հայ հռովմէականաց կողմէ Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան, Տ. Տ. Յովհաննէս Թումաեան, Յովսէփ Ճամճեան, Գէորգ Թէրզիպաշեան, Կղեմէս Սաատեան, Կարապետ Պատուհասեան վարդապետները, Արամ Կէօչէեան և Գրիգոր Սինանեան, իսկ բողոքական հասարակութեան կողմէ Բրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան և երկու պատգամաւորներ։ Պատգամաւորները Ատանայէ եկած վերոյիշեալ հեռագիրներուն պատճէնները պատրաստած էին Նախարարապետին ներկայացնելու համար։ Ասկէ զատ յիշատակագիր մը պատրաստուած էր Դահլիճին ներկայացնելու համար։ Պատգամաւորները լուր ղրկեցին վարչապետին որ պատասխանած էր թէ չպիտի կրնայ զիրենք ընդունիլ, քանի որ Նախարարաց Խորհուրդը գումարուած էր։ Տ. Հմայեակ Սրբազան պատասխանեց թէ «Ազգը մեզմէ հաշիւ պիտի պահանջէ երբ Բ. Դուռնէն դուրս ելլենք. մենք մինչեւ կէս գիշեր հոս պիտի մնանք և պատասխան մը չառած դուրս չպիտի ելլենք»։ Թէշրիֆաթճի պէյը տրուած պատասխանը մի առ մի հաղորդեց Վարչապետին։ Կէս ժամ վերջ Վարչապետը բարեհաճեցաւ ընդունիլ պատգամաւորութենէն հետեւեալները.— Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան, Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան, Տ. Արիստակէս եպիսկ. Վանքեան, Տ. Թէրզիպաշեան վրդ., Բիւզանդ Քէչեան, Յակոբ Պահրի և Արամ Կէօչէեան էֆ.ները։ Պահրի էֆ. ի դիմաց պատգամաւորութեան խօսեցաւ Ատանայի դէպքին վրայ. ներկայացուց հեռագիրներուն պատճէնները և անմիջական կարգադրութիւն պահանջեց։ Պատգամաւորներէն Տ. Հմայեակ եպիսկ. և Տ. Արիստակէս եպիսկ. Վանքեան խօսեցան դէպքերէն յառաջ գալիք վտանգի մասին և խնդրեցին յանուն պատգամաւորութեան որ կուսակալ պաշտօնանկ ըլլայ։

Վարչապետը պատասխանեց թէ, արդէն կարգադրուած է կուսակալին պաշտօնանկութիւնը. և հինգ վաշտ Նիզամիյէ զօրք ճամբայ հանելու հրաման տրուած է։ Տ. Թէրզիպաշեան վրդ. խօսեցաւ բողոքեց տեղւոյն կուսակալին անհոգութեան վրայ, նաեւ ներկայացուց Մարաշի ժողովուրդին կողմէ եկած մէկ հեռագրին պատճէնը, որով կը ծանուցուէր թէ տեղւոյն մէջ մեծ յուզում կը տիրէ Ատանայի դէպքին առթիւ և Թուրքերու կողմէ երեք Հայեր սպաննուած են վերջերս։ Տ. Թէրզիպաշեան վրդ. խնդրեց որ Բ. Դուռը դեռ շարժումը չպայթած, առաջքը առնէ այս տեսակ խառնակութեանց և հրահանգ տայ կուսակալներուն, որպէս զի ամէն միջոց ի գործ դնեն արիւնահեղութեանց առաջքը առնելու համար։ Վարչապետը փութով ներքին գործոց խորհրդականը կանչեց և հրահանգ տուաւ որ անմիջապէս հեռագրէ Ատանայի կուսակալութեան թէ ինչ միջոց որ կարելի է թող գործադրէ։ Նոյնպէս համեմատ հեռագիրներ ղրկուեցաւ Թարսուս, Մերսին, Մարաշ։

Պատգամաւորութիւնը մեկնեցաւ ժամը տասնուկէսին, շնորհակալութիւն յայտնելով վարչապետին։

⁂ Պատգամաւորութեան ընդունելութեան ժամանակ 10 երեսփոխաններ, որոնց մէջ կը գտնուէին Վարդգէս, Տաղաւարեան և Համբարձում Պօյաճեան էֆ.ները, որ ուրիշ գործի առթիւ վարչապետին դիմում ըրած էին, անոնք ալ ձայն տուին Հայ պատգամաւորութեան խնդրանքին և ազդու տնօրինութիւն մը խնդրեցին։

⁂ Բ. Դրան շրջանակներուն մէջ կը վախցուի որ Տիգրանակերտի մէջ ալ մօտ ատենէն ապստամբութիւն մը ծագի։

⁂ Ազգ. երեսփոխանները երէկ գիշեր վարձեալ նիստ գումարեցին Բերայի Թաղ. Խորհրդարանին մէջ և որոշեցին Ա.—Չորս տեղեր հեռագիրներ ղրկել (Ճէպէլը Պէրէքէթ, Ատանա, Սիս և Մարաշ)։ Այս հեռագիրներով, որոնք երէկ գիշեր Բերայի հեռագրատունէն քաշուեցան իրենց տեղերը, ըսուած է թէ՝ հայ ազգին երեք համայնքներուն կրօնական պետերը և Օսմ. Խորհրդարանին հայ անդամները յատուկ պատգամաւորութեամբ ներկայացան վարչապետին որ ամէն կերպ ապահովութիւն տուած է և Սէլէֆքէ, Տէճէ Աղաճ հեռագրուած է շոգենաւային ընկերութեանց որ անմիջապէս ճամբայ ելլեն զօրքերով։ Իսկ երկրորդ հեռագիր մը քաշուեցաւ Պէյրութի Հայոց վանքին վանահայր վարդապետին որ անմիջապէս Ատանա մեկնի և ստանձնէ տեղւոյն առաջնորդական փոխանորդի պաշտօնը։ Նոյնպէս Ժողովը որոշեց առաջարկել Քաղաք. Ժողովին որ աշխարհականներէ և եկեղեցականներէ կազմուած պատգամաւորութիւն մը Պոլսէն՝ Ատանա մեկնի անմիջապէս։

ԱՏԱՆԱՅԻ ՋԱՐԴԻ ԽՆԴԻՐԸ ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Նիստին Բ. մասը սկսաւ ժամը 9ին։ Նախ քարտուղարը կարդաց Վարդգէս, Համբարձում Պօյաճեան, Տաղաւարեան եւ ուրիշ քանի մը Թուրք երեսփոխաններու տուած թագրիրը, որով Սիսի կաթողիկոսէն Հայոց Պատրիարքարան եկած հեռագիրներուն համաձայն, հինգ օրէ ի վեր Ատանայի մէջ տիրող ջարդին, թալանին ու հրդեհին մասին դարման մը եւ գործադիր իշխանութենէն բացատրութիւն մը կը պահանջէին։

Գիւզամ էֆ. Կարապետեան։— Կը լսենք թէ Իսկէնտէրունի ալ ջարդ պատահեր է։ Շատ դէշ պիտի ըլլայ ասոր վախճանը։

Նախագահ.—Եթէ կ'ուզէք երկուշաբթի օր բացատրութիւն պահանջենք Դահլիճէն եւ կամ անմիջապէս հիմա ազդարարագիր մը ղրկենք Ատանա եւ երկուշաբթի օր ալ հարցում մը ընենք թէ ինչ միջոցներ ձեռք առնուած են։

Վարդգէս էֆ.— Գաւառներէն հեռագիրներ կը տեղան։ Ոմանք կը յայտնեն թէ Սահմանադրութեան պահպանումին համար պատրաստ են զոհուելու, իսկ ուրիշներ կը ծանուցանեն թէ Հայր Թուրքը զիրար կը ջարդեն։ Կարինի Նահանգէն երեսուն հազար հոգի, Հայ, Թուրք, անխտիր համերաշխութեամբ բռնապետութեան ջախջախիլը կը պահանջեն, իսկ Ատանայի մէջ բռնապետ ձեռքերը ջարդ ու թալան կ'ընեն։ Ես, այս խնդրոյն մէջ բան մը կը նշմարեմ, հոն, ուր ազատամիտ ու սահմանադրասէր կուսակալներ կ'իշխեն, հոն, Հայ, Թուրք, ամէն ոք եղբօր պէս կ'ապրին, իսկ ուր որ բռնապետ կուսակալներ պաշտօնի վրայ են հոն ջարդ ու թալան կը պատահին։ Պիտի խնդրեմ Ժողովէդ որ պահանջէք բռնապետ կուսակալին, միւթէսարրըֆին և գայմագամին այս ջարդին ու թալանին համար պատասխանատու բռնուիլը (հաւանութեան ձայներ)։ Եթէ այսպէս չընենք այս արարքը պիտի տարածուի ուրիշ նահանգներ, Վան, Կարին, և այլն, ու խնդիրը մեծ համեմատութիւն պիտի առնէ։ Ինչ կը նշանակէ որ Անատոլուի մէջ քանի մը ստահակներ յաճախ Հայերը ջարդելու սպառնալիք մը մէջտեղ կը նետեն և երկրին անդորրութիւնը կը վրդովեն։ Ասիկա հետեւանքն է տասնըչորս տարի առաջ գործուած ջարդերու հեղինակներուն անպատիժ մնալուն (հաւանութեան ձայներ)։ Ուստի եթէ կ'ուզէք որ վերջ գտնեն այս խժդժուժ արարքները, Ատանայի մէջ պաշարման վիճակ հրատարակել տանք, ջարդին ու թալանին հեղինակները գըտնենք, զանոնք պատժենք ո՛վ որ ալ ըլլան, և տեղւոյն քաղաքական թէ զինուորական իշխանութիւնները մեծէն փոքրը պատասխանատու բռնենք տեղի ունեցած դէպքերուն։

Ժողովը հաւանութիւն տուաւ այս առաջարկներուն։

⁂ Ատանայի կուսակալը և Մէրսինի կառավարիչը պաշտօնանկ եղան։

⁂ Անգլիական ու ֆրանսական դեսպանատունները ազդու միջոցներ պահանջեցին Բ. Դուռնէն։

⁂ Ատանայի Նահանգային Ժողովին անդամներէն Տօքթ. Թէրզեան սա հեռագիրը ստացած է իր ընտանիքէն. «Ամբողջ ընտանիքով ողջ առողջ ենք, փա՛ռք Աստուծոյ։»

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ՆԻՍՏԸ Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

Երէկուան Երեսփ. Ժողովի որոշման համաձայն այսօր Վեհ. Իզմիրլեան Հայրիկ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Խորհրդարանը եկաւ, ուր գումարուեցաւ ժամը 2½ին Խառն Ժողովը։ Ներկայ էին բոլոր ժողովականները։

Կանխաւ եղած հրաւէրի մը համաձայն ներկայ էին այս նիստին Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ Մայր Դիւանի անդամները։

Տեղապահ Սրբազանը անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ էր նիստէն և գրաւորապէս հաղորդած էր։

Ատանայի Նահանգային ժողովոյ անդամ Տօքթ. Թէրզեան ժողովին ներկայացաւ և բացատրելով աղետալի կացութիւնը Ատանայի և շրջակայից՝ անմիջական տնօրինութիւն և դարման խնդրեց։

Ժողովը կարդաց նաեւ Ատանայէն հասած երկու հեռագիր, որոնք ջարդի տեւականութեան առաջքը առնելու համար միջոցներ և անմիջական օգնութիւն կը խնդրէին։

Ժողովը դեռ կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՐԱ, 17 ապրիլ.— Նախարարապետ Պ. Էսքուիթ բանախօսութեան մը մէջ յայտարարեց որ Թուրքիա ապահովցուցած է Մեծն Բրիտանիան թէ հաւատարիմ պիտի մնայ Սահմանադրութեան։ Մեծն Բրիտանիա անկեղծ գոհունակութեամբ նկատի առնելով այդ հաւաստիքը, Թուրքիոյ նկատմամբ իր ջերմ համակրութիւնը յայտնած է։ Բայց եթէ Թուրքիա չուզէ քաղաքական բարենորոգումներու միջոցաւ ներքին անաչառ վարչութիւն մը հաստատել, Անգլիոյ համակրութիւնը պիտի կորանցնէ բոլորովին։

ՍՕՖԻԱ.— Թուրքիոյ դէպքերը մեծ յուզում առաջ բերին հոս։ Կը վախցուի որ Մակեդոնիոյ քրիստոնեաները ջարդուին, ինչպէս եղած է Փոքր-Ասիոյ Հայերուն։ Այդ պատճառաւ ինքնապաշտպանութեան խումբեր կազմուած են։ Կ'ըսուի թէ Սերպիա զինուորական միջոցներ ձեռք առած է սահմանագլխին վրայ, դիմադրելու համար ամէն պատահականութեան դէմ, եթէ երբեք Թուրք յեղափոխութիւնը տարածուի Մակեդոնիոյ ու Եէնի-Բազարի մէջ։

ԹՈՒԼՕՆ.— Վիքթոր Հիւկօ և Միշլէ յածաւորակները դէպի Պիրէոն ճամբայ ելան։

ՍՕՖԻԱ.—Կը հերքուի թէ Պուլկարիա վերջնագիր տուած ըլլայ Թուրքիոյ, պուլկարական խնդիրը կարգադրելու համար։ Պուլկարիա հրաւիրած է Բ. Դուռը՝ ճանչնալու իր անկախութիւնը։ Պուլկար կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ գործը ձգձգուելու պարագային՝ վճռական միջոցներ ձեռք պիտի առնէ։

ՍՕՖԻԱ, 18 ապրիլ.— Հետզհետէ աւելի մեծ համեմատութիւններ կ'առնէ սպաներու և ժողովուրդին մէջ տիրող շարժումը՝ Թուրքիոյ դէմ զինուորական գործողութեան մը ձեռնարկելու համար։ Վէչէրնա Բօշթա և Վրեմէ կ'առաջարկեն որ Պուլկարիոյ յանձնուի Թուրքիոյ մէջ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու գործը, քանի որ տէրութիւնները չեն միջամտեր։ Ֆէրտինանտ թագաւորը երէկ մէկ քանի ժամ տեսակցեցաւ Ռուսիոյ դիւանագիտական ներկայացուցիչին հետ։

ՊՕՐ-ՍԱՅՏ.— Անգլ. Տիանա յածաւորակը հրաման ստացաւ Պէյրութ մեկնելու։

ՊԵՐԼԻՆ.— Լօրէլէյ պահականաւը հրաման ստացաւ Պէյրութ երթալու։

ԼՈՆՏՐԱ.— Անգլիական Ասիա մարտանաւը ճամբայ ելած է դէպի Մերսին։

ՀՌՈՄ.— Իտալական Ֆէրուչիօ յածաւորակը դէպի Մերսին գացած է։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, Ապրիլ 4/17

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	99 07
Ամէնէն բարձր գին	»	99 10
Ամէնէն վար գին	»	98 04
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	169 50
Ամէնէն բարձր գին	»	169 50
Ամէնէն վար գին	»	167 —

ԲԱՑՈՒՄ, Ապրիլ 6/19

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ.Կ.	Օ. Ո.	98 18
» » ժամը 6ին	»	98 17
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	168 —
» » ժամը 6ին	»	168 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	432
Անատ. երկթ. Պարտաթ. Ա. շարք	»	507 —
» » Բ. շարք	»	505 —
» » բաժնեթ.	Օ. Ո.	15 —
Շիրքէթի Խայրիէ	»	86 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 40
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 15
Օսմ. Ծխախոտ		16 05
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 97
» [illegible]		3 25
» պարտաթուղթ		490 —
Թունէլ	Ֆր.	60 50
Տերքոսի Ջուրի Ընկ.		311 —
Գալաթա Գարաքէօյ		415 —
Միւթլիք Պանքա	Օ. Ո.	4 40
Նէշիթ Քեօփա Թրամ. բաժնեթ.	»	2 —
Սալոնիկի Պանքա		122 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		22 23
» սովորական		19 20
Քարափ Իզմիրի		585 —
Լաւրիոն	Ֆր.	55 50
Զարթերէ	»	19 50
Թիւքտր Ֆոնսիէ Էժիպսիէն հին		289 —
» » նոր		254 —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 15
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 76½
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 85
Բերլինի » »	Մարք	18 44

La Grande Fabrique
S. Stein.

ԶԱՏԿԻ
ԵՒ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐՈՒՆ
ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ՄԹԵՐՔԸ
ՓՆՏՐԵՑԷՔ
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
Որ զգեստեղէնի համար Արեւելքի ամէնէն մեծ վաճառատունն է։

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլք

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամեն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԱՆՓՈՓԽԱՆ ՆՈՐԱԾՆԻՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՑՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—34

---

500 ղրուշ 500

ՋՐԻ

Ամեն յաճախորդ որ 50 ղրուշի գնում կ'ընէ

ԾԸՄԻՋԸՐԻ ԻՒՆԻՎԷՐՍԷԼԷ
(Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 399)
ՁՐԻԱԲԱՐ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՅ

Վիճակահանութեան թիւ մը։ Ամէն ամսու վերջը տեղի պիտի ունենայ վիճակահանութիւնը։ Շահողը իրաւունք պիտի ունենայ 500 ղրուշի ապրանք առնելու։

500 ՂՐՈՒՇ ՋՐԻ 500

20—8

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Ֆրանք
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոս, Պատրաս, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանիա եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 ֆրանքի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ [illegible] փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուեբնթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, Եւրոպական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սեփականական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ՛ օտար հրապարակներուն վրայ, յանձնարարներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն արժեթղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով [illegible]։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղներ [illegible], փոքր վարձքերով։

Աւանդի ձեւ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթղթ, [illegible]։

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ		3%
Վեց ամսուան համար		$3\frac{1}{2}$%
Մէկ տարուան	»	4 —
Երկու »	և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 1ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր սնտուկներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր սնտուկներ, [illegible] 100 ղրուշի աւանդ [illegible] 4% տոկոս կը բերէ և [illegible] 53 [illegible]

50—46

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ
ԷՄՆԻՅԷԹ
Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Գոհեր Լիոնեի դրամատան վրայի յարկը հաստատուած

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ արանց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի։

Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր և դժուարահաճ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն։

ԳԻՆԵՐԸ ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ՎԱՐՁԻՆ
ՁԵՂՉ ՉԿԱՅ ԲՆԱՒ
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—49

ՏՕՔԹ. Ա. ՌԻՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած sinf օդի, sիափանօսքօբիի, պոռնքօսքօբիի, եօզօֆակօսքօբիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հնչած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը չնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռեցքները (պատէմիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէգաբու, Համիտիյէ ճէպիլի դէմ, Արիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թագսիմ, ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 18—18

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 Ֆրանք դրամագլխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիշլի ճամբան թ. 247

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Տարտանէլ, Տամասկոս, Տէնիզլի, [illegible], Էսկիշէհիր, [illegible], Գոնիա, Լառնաքա, Լիմասոլ, Գահիրէ, Մերսին, Միտիլլի, Մոսուլ, Նիկոսիա, Օսմանիէ, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըրէս, Իզմիր, Տրապիզոն, [illegible] Տրիպոլի եւ Ենիճէ։

Արդիւնաբերական ու առեւտրական գործառնութեանց կամ ընթացիկ հաշիւներ (դրամ-գրաւոր) փոխառութիւն կ'ընէ, արժեթղթերու կամ փոխանակագիրներու (թղթոց) գրաւականով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական վճարումներ կը տայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթղթեր և արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կտրօններ և փոխանակագիրներ կը գանձէ, սեփականական հրամաններ կը գործադրէ, գանձողական տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահելու համար փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթղթերը կը պահուին Չէյթինա [illegible] մէջ [illegible] (պահեստով ու [illegible]), որոնց կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ [illegible] մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վճարման [illegible] մէջ եղած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պարտաւոր կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համեմատ։ Անոր տէրը կ'ուզէ կ'անցուի պայմանաժամին կամ գանձուի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէրլին, Բրիւքսել, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Յանձնարարութեան տակ դրուած է, կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթղթերը իր պահ դրուած են, կրնան իրենց յանձնարարին վրայ գանձ առած ստացերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ առեւտրական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ, գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթղթեր, ինչպէս Ռումէլիի երկաթուղիի, Նաւահանգստի Պրէսի Ցեմենտի Ընկերութեան ևայլն. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլն բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը տրամադրէ արժեթղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանակում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագին մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթղթերու վրայ փոխառութիւն կ'ընէ հաշուեբնթացով և շատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը գնէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթղթերու կտրօններ։ Իր մասնաճիւղներուն մէջ գտնուած արժեթղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթղթերուն եւ Պէրլին նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Սեփականի արժեթղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սեփականին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան սակը որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նաղըր խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սաաօֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Ապաթի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Գ. Ս. Այվէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամբեքի.
Պէյօղլու-քաւէրէ, Մ. Ա. Ցէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէյօղլու-քաւէրէ ճամբեքի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրխանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէսսու էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտի [illegible] րանի հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ, Բէչչէճեան էֆ.

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

Cie RUSSIE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ապրիլ
Դշ. 25/7 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 25/7 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 26/8 Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 26/8 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 27/9 Սէվաստօբօլ. ժամը 10ին։
Շբ. 28/10 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 28/10 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սայիտ և Աղեքսա. ժամը 4ին։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք. 228 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
10 20	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմ.	1 32
11 02	»	Կէօքճէ Քըշլա	մկն.	12 52
12 —	»	Սուլթան Էօնիւ	»	12 10
12 59	»	Ալայունտ	»	11 12
1 41	»	Չէքիւրլէր	»	10 23
2 40	»	Տէօյէր	»	9 35
3 09	»	Իհսանիյէ	»	8 50
3 34	»	Համամ	»	8 24
3 44	»	Ղազլըկէօլ համամ	»	8 14
4 11	ժմ.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	7 43
4 31	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմ.	7 23
5 11	»	Պէօյիւք Չօպանլար	»	6 50
6 06	»	Չայ	»	6 03
6 51	»	Իսհաքլը	»	5 10
7 15	»	Սուլթանեան	»	4 45
7 46	»	Աք շէհիր	»	4 23
8 18	»	Արգըթ քէօյ	»	3 43
9 —	»	Ջաֆէրլէր քէօյ	»	3 05
9 33	»	Իլկին	»	2 33
10 25	»	Գատըն-Խան	»	1 38
11 20	»	Սէրայ-Էօնի	»	12 57
11 52	»	Մէյրամ	»	12 17
12 52	»	Բօզապ-Փընար	»	11 12
1 30	ժմ.	Գոնիա	մկն.	10 30
Իրկ.				Առ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք. 122 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմ.	10 —
1 44	»	Աք Պունար	մկն.	9 18
1 24	»	Ալբու Քէօյ	»	8 46
2 4	»	Պէյլիք Ահըր	»	7 58
3 9	»	Սարըքէօյ	»	7 1
4 58	»	Պիլէր	»	6 4
4 35	»	Սարըլէր	»	5 27
5 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ		5 —
6 3	»	Պօլաթլը		4 16
7 21	»	Մալը Քէօյ		2 49
8 15	»	Սինճան Քէօյ		1 47
9 —	»	Էնկիւրի		1 —
Իրկ.				Առ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 421 խառն Առ. Ժ. Վ.
7 17	մկն.	Համիտիէ	ժմ.	5 22
7 35	ժմ.	Ատա-Բազար	մկն.	5 40

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կառ. 322 խռ. Առ.	Կառ. 324 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալայունտ մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմ.	1 25	11 35
ԴԱՐՁ	**Կառ. 321 խռ. Առ.**	**Կառ. 323 խռ. Իր.**
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	12 10	10 55
Ալայունտ ժմ.	12 30	10 35

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընթացք Հուլ, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Նաւերը	Թոնը	Նաւերը	Թոնը	Նաւերը	Թոնը	Նաւերը	Թոնը	Նաւերը	Թոնը
[illegible]	1089	[illegible]	1313	[illegible]	1521	[illegible]	2709	[illegible]	1120
[illegible]	3807	[illegible]	933	[illegible]	3720	[illegible]	3557	[illegible]	1735
[illegible]	1841	[illegible]	1823	[illegible]	1800	[illegible]	1037	[illegible]	132
[illegible]	2977	[illegible]	1712	[illegible]	593	[illegible]		[illegible]	1305
[illegible]	1882	[illegible]	506	[illegible]	1364	[illegible]	1419	[illegible]	1831
[illegible]	1081	[illegible]	1482	[illegible]	3540	[illegible]	1852	[illegible]	1541
[illegible]	1601	[illegible]	1320	[illegible]	1040	[illegible]	4109	[illegible]	1282
[illegible]	1371	[illegible]	1841	[illegible]	1083	[illegible]	1036	[illegible]	1470
[illegible]	1887	[illegible]	958	[illegible]	2307	[illegible]	1553	[illegible]	347
[illegible]	1044	[illegible]	1802	[illegible]	1706	[illegible]	1637	[illegible]	1314
[illegible]	1086	[illegible]	819	[illegible]	1093	[illegible]	819	[illegible]	1582
[illegible]	1729	[illegible]	1552	[illegible]	2373	[illegible]	3382	[illegible]	339
[illegible]	1531	[illegible]	3060	[illegible]	1853	[illegible]	1565	[illegible]	1860
[illegible]	4285	[illegible]	1348	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1812	[illegible]	1925
[illegible]	4906	[illegible]	1015	[illegible]	784	[illegible]	1789	[illegible]	
[illegible]	835	[illegible]	1595	[illegible]	1978	[illegible]	136	[illegible]	

Ընդունելութեան վաճառքներ Հուլէն նաւ [illegible].

Ֆյuro շոգենաւը, նաւապետ Պէյտրինկ, ամսոյս 15ին.
Uoroffo շոգենաւը, նաւապետ Մաք Լօուէն.

Ընդունելութեան վաճառքներ Հուլէն նաւ մը սպասուի.

Ալեբբօ շոգենաւը, նաւապետ Գրանտլէյ, ապրիլ 17ին։

Դիմել Գործակալներուն Ծ. ՀՈՒԹ ԽՆԴԻՆԵԱՆ
[illegible] 18

ԻՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ
Ի ՓԱՐԻԶ
1828–1829

1828
L'UNION
DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Ի ՓԱՐԻԶ
9, ՊԼԱՍ ՎԱՆՏՈՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գոյացած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան [illegible] է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն աժան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևն. ևն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՅՍԵՐԼԵԱՆ
Պետ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթիրճի Օղլու Բասաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող նաւերն են

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեթի	Նայթօգրիս
Մինիս	Էմէյսիս
Բուզիրիս	Գուզիրիս
Թէյպըր	Սէքրիս
Նարթօզ	Տալիս
Նաքվաթիթ	Ֆարսօս
	Թիպս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Դիմել առ Վ. Վ. ՄԻՒՐՌԷՅ եւ Ընկ. Գործակալք
[illegible]
[illegible]

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կառախմբերու երթեւեկ
1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԽ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան			Կառխմբ. 692 Ճամբ. եւ Ապր. Առաւ.
Գոնիա		մկն.	11 —
Գօլլիւ խան			11 31
Ջումրա			12 15
Արըք Էօրէն			12 43
Մանտասուն			1 12
Գարաման		ժմ.	1 43
		մկն.	1 58
Սիտրօվա			2 34
Այրանճը-Տէրպէնտ			3 14
Ալթայ			3 50
Էրէյլի		ժմ.	4 15
		մկն.	4 45
Պուլկուրլու	իրիկուն	ժմ.	5 —

ԴԱՐՁ Կայարան			Կառխմբ. 691 Ճամբ. եւ Ապր. Երեկոյ
Պուլկուրլու		մկն.	5 20
Էրէյլի		ժմ.	5 38
		մկն.	7 20
Ալթայ			7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ			8 31
Սիտրօվա			9 13
Գարաման		ժմ.	9 37
		մկն.	9 52
Մանտասուն			10 25
Արըք Էօրէն			10 54
Ջումրա			11 30
Գօլլիւ խան			12 06
Գոնիա	իրիկուն	ժմ.	12 35

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերթ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Փամփիլիա» շոգենաւը, նաւապետ Անտէրիլէ, կիրակի, 18 ապրիլ 1909 (Ը. Ե.), կէս օրէն Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ, իսկ երեքշաբթի 20 ապրիլ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոս։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Ասուան» շոգենաւը նաւապետ Վաչաքօփ ապրիլ 21ին հոս հասնելով, ապրիլ 24ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓԶՏԻԿԵԱՆ